

Obrtnijske raznoterosti.

Nedeljski počitek pekov. Te dni je bila pri dunajskem županu deputacija pekov, da naj deluje na to, da se premene sedanje stroge določbe zastran nedeljskega počitka. Po sedaj veljavnem zakonu ne smejo delati od 12. ure opoldne do polnoči. Po mnenji dunajskih pekov je pa to škodljivo, ker ne morejo za časa za peko pripraviti. Po njih mnenji naj bi se nedeljski počitek prenehal že ob desetih zvečer, zato naj se pa začne že ob desetih dopoldne. Po našem mnenji bi oblastvo v to njih željo pač lahko privolilo, ker se nedeljski počitek s tem ne skrajša, temveč le za dve uri preloži. Za tiste pomočnike, ki izpolnujejo svoje krščanske dolžnosti, bi bila taka uredba nedeljskega počitka še ugodnejša, nego je sedanja. Župan je obljubil, da bode storil, kolikor je v njegovi moči.

Razstava v Gradci. V septembru bode v Gradci razstava motorjev, pomočnih strojev in orodja za malo obrt. Trgovsko ministerstvo je dovolilo v vsem 2300 gld. podpore za to razstavo.

Kmetijstvo.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Minoli četrtek vršil se je v mestni dvorani občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske. K zborovanju je prišlo nad 100 društvenikov, mej drugim tudi več veleposestnikov.

Zbor je nagovoril g. cesarski svetnik Murnik, pozdravil navzočega vladnega zastopnika in deželnega glavarja ter je prosil, da bi se vlada in dežela zanimali za kmetijske družbo v naši deželi, ter podpirati delovanje prekornostne kmetijske družbe. Ob kratkem je gosp. predsednik narisal stanje kmetijstva v lanskem in letošnjem letu. Kakor kaže, upati je letos dobre letine. Krme bode dovolj, kar je velicega pomena za živinarstvo, ki je glavna panoga našega kmetijstva. Zaradi tuje konkurence žito kmetu ne donaja dosti dobička in ga ne kaže več pridelovati, kakor ga potrebuje za dom, zaradi tega pa more bolj gledati na živinarstvo. Za rejo živine je naša dežela ugodna in tudi pri živini kmet dobi denarja. Zakon za povzdigo živinarstva bode dobro vplival, če se bode prav izvrševal. Nekateri pomankljivosti so se res že pokazale pri tem zakonu, katere bode treba odpraviti.

Kolikor jih ni uničila trtna uš, tudi vinogradi dobro kažejo, le žal da vipavskemu vinu mnogo škoduje dovažanje italijanskih vin, ko se je zanje znižala carina. Kmetijska družba tako lepo napreduje, da je veselje. Sedaj ima že nad 67 podružnic in blizu 3000 članov, kar kaže, da je prebivalstvu mari družba in napredek kmetijstva. Bog torej blagoslovi kmetijstvo in navzoči naj se v začetku zborovanja spominjajo mogočnega podpiratelja kmetijstva presvetlega cesarja in zbor je na to zaklical naudušeno „Živio“ in „Slava“.

Vladni zastopnik g. vitez Laschan in pa dež. glavar g. Detela zahvalivši se za prijazen pozdrav zagotovljata družbi krepko podporo.

Na to je tajnik g. Gustav Pirc poročal o delovanju

družbe v minolem letu in mi posnemamo iz njegovega poročila, da je družbi lani pristopilo 557 novih članov. Imelo je 18 častnih, 9 dopisujočih in 2786 pravih članov. Ustanovilo se je na novo 13 podružnic in njih naraslo na 63. Koncem maja letos je že družba imela 67 podružnic s kakimi 3000 udi, nekaj podružnic se pa še snuje. Umrlo je lansko leto 26 družabnikov. Glavni odbor je imel v minolem letu 9 sej. K sejам sta prihajala zastopnika deželne vlade in deželnega odbora. Večina sklepov lanskega občnega zbora se je ugodno rešilo v zmislu predlagateljev, drugi se pa še rešijo, kakor hitro bode mogoče.

Glavni odbor je leta 1893. vodil štiri družbene zavode in eno družbeno podjetje:

a) družbeno podkovsko šolo, b) poskušališče, oziroma drevesnico, c) uzorni dvorec na Viči, č) ribje vališče in vzgojevališče na Studenci in d) družbeno uradno glasilo, t. j. ilustrovani kmetijski list „Kmetovalec“.

Družbeno podkovsko šolo je prvi polletni tečaj je obiskovalo 8 učencev, katerih sta dva ostala vse leto v šoli, da sta se temeljiteje izobrazita. Vsi učenci so imeli podpore, nekoliko državne, nekoliko deželne in kranjske hranilnice, ter so tečaj dovršili z dobrim vspehom; učili so se tudi ogledovanja mesa. Dva učenca sta dobila red „prav dobro“, ostali „dobro“. Drugi polletni tečaj je obiskovalo 5 učencev, katerih je eden ostal celo leto v šoli. Trije učenci so imeli državne podpore, dva sta se šolala ob svojih stroških. Vsi učenci so tečaj dovršili; eden je dobil red „prav dobro“, štirje „dobro“. Isto tako so vsi z dobrim vspehom naredili izpit iz ogledovanja mesa. Učil je bilo na zavodu vedno dosti, kajti l. 1893. se je v družbeni podkovski šoli podkovalo nad 1000 konj. V ogledovanju mesa so se učenci vadili v mestni klavnici.

Oskrbovanje družbenega poskušališča, katero smo vsled preosnovnega načrta iz l. 1885. izpremenili v drevesnico, ostalo je tako, kakeršno je bilo pretekla leta. Spomladi leta 1893. smo oddali kakih 12000 visokodebelnih dreves s četrtega oddelka, katerega smo zasadili leta 1888. Jeseni leta 1893. smo izkopali drevesa s petega oddelka, da jih oddamo spomladi leta 1894. Bilo jih je kakih 14.000. Vspeh je bil pri vseh nasadih v poskušališču povsem vgoden.

Ker družbena drevesnica nikakor ne zadostuje, da bi mogli ustrezati zahtevam družabnikov, vzela je glavni odbor v bližini nekaj zemljišča v zakup, da bo moči vzgajati več drevja.

Oddelke, kjer izkoplremo drevje, obdelamo, kakor je treba za nov nasad, ter jih porabimo za poskuse, kolikor dopušča gospodarstveni načrt. Poskušali smo nekatere vrste žit in pa mnoge krompirjeve vrste.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Mazanje dreves z apnom. Zadnji čas se je večkrat pretresavalo o vprašanju, je li koristno ali škodljivo mazati

da. Ravno tako večkrat revnejši čevljar ali krojač ne dobi svojega zaslužka, ko je naredil čevlje ali suknjo, za kar je bil sicer naročnik blaga prinesel. Sedanji rubežni red nikakor ni ugoden za malega obrtnika.

Gospoda Kunca opomin ni ostal brez vsega vspeha.

Dne 7. aprila so nekateri vladočeški poslanci stavili v tem oziru dva važna predloga.

V prvem predlogu so predlagali, da bi izdelovatelj kakega predmeta, če je on tudi sam dal blago, imel postavno zastavno pravico na narejeno ali preskrbljeno stvar. Predmeti, na katerih bi bila taka zastavna pravica, bi se s posebnimi znamkami zaznamovali. Ta zastavna pravica bi prenehala, ko bi stvar bila plačana ali bi pa opravičenec do zastave v to privolil, pri čemer bi se dotično znamenje s predmeta vzelo. Kdor bi pa sam to znamenje zastavne pravice poškodoval, uničil, ali naredil nevidno, bi pa bil kaznovan z zaporom do trehtednov, če je predmet vreden manj nego 100 gld., in do 3 mesecev pri večji vrednosti.

Na imenovanem znamenji bi bilo ime izdelovalca.

Če se ta predlog vsprejme, vsaj ljudje ne bodo mogli neplačanih predmetov precej prodati, ker se sedaj večkrat zgodi, in obrtnik, ki jih je naredil, bode mogel jih nazaj dobiti, ako ne bi dobil plačila.

Po drugem predlogu bi se pa razveljavile omejitve rubežni, ki so se pred nekaterimi leti vpeljale, ako gre za trjatve malih trgovcev za živila ali pa za zaslužek malih obrtnikov. Nadalje bi se dovolilo, da se za take dolgove smejo zarubiti četrtine plače ali pokojnine, ki jo kdo dobiva, z omejitvijo, da se letnih 300 gld. plače ali pokojnine še ne sme zarubiti.

Za male obrtnike sta ta dva predloga velike važnosti, zato je želeti, da se tudi vsprejmeta. Naloga obrtnikov je, da na shodih opominjajo zastopnike v državnem zboru, da te stvari ne puste ležati. Obrtniki pa morajo biti hvaležni g. Kuncu, da je to stvar sprožil pri enketi, ker sicer bi javaljne bili državni poslanci nanjo opozorjeni.

Kakšen bode pa sad enquete, to se bode pa kmalu pokazalo. Trgovski minister grof Wurmbbrand je obljubil, da jeseni predloži zbornici poslancev na podlagi pri enketi izraženih želja načrt zakona, s katerim se premeni obrtni red. Minister grof Wurmbbrand je mož, ki ima srce za obrtni stan, to smo že imeli priliko se prepričati, če bodo le državni poslanci tudi imeli dovolj smisla za ohranjenje rokodelstva, pa se bode vse dobro izvršilo.

Obrtnijske raznoterosti.

Urejenje razstav. V trgovskem ministerstvu se že dolgo poučuje, kako bi uredili tuzemske razstave. Vprašali so se o tem oziru trgovske in obrtne zbornice v Gradcu, Inomostu, Pragi, Hebu in Brnu. Potem se je posebna komisija v trgovskem ministerstvu posvetovala o tej zadevi. Sklenilo se je, da se stvar uredi naredbenim potom, ker se zakonodavnemu urejenju stavijo prevelike težave. Državno odlikovanje bode dvojno: 1. darila in 2. priznalni diplom. Prvo se bode dajalo le na deželnih razstavah, poslednje tudi na krajevnih. Državno darilo bode imelo prednost pred vsakterimi drugimi odlikovanji.

Novi petrolejski vrelci. Na azijskem otoku Sumatra zasledili so silno bogate vire petroleja. V 180 mestih teče petrolej iz vode. Preiskave so pokazale, da je v tem petroleji več kerosina, kakor v petroleji iz dosedaj znanih vrelcev, je torej boljši za svečavo. Ta najdba je jako važna baš sedaj, ko hoče neka velika družba pokupiti vse ameriške in ruske petrolejske vrelce, da bi potem sama določevala ceno temu svetilu.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Dalje.)

Družba ni imela primerne zemljišča, kjer bi proizvajala več poskuse ter navajala k izboljšanju gospodarstva, ker je prejšno poskušališče izpremenila v drevesnico. Da odpravi ta nedostatek, je glavni odbor leta 1893. vzel v zakup majhno posestvo nedoletnega dediča po gospici F. Blasnikovi na Viči. Posestvo je skoraj popolnoma zloženo in zemljišča (okoli 20 oralov) so prav blizu gospodarskih poslopij. Ta poslopja ter enonadstropna hiša so skoraj nova ter sploh v prav dobrem stanu. Glavni odbor je gospodarska poslopja uredil, kakor se mu je zdelo najprimerneje, in sicer je odločil oddelek za dva konja, za enega bika in eno kravo, drug oddelek pa za 12 mladih bikov. Hlev se je opravil času primerno. V večem govejem hlevu so kameniti žlebovi in samodelavna napajališča. Leta 1893. se je postavila v hlev ta le živina: dve težki žrebetni kobili v četrtem letu, kateri bodeta izvrševali potrebna vozna dela v gospodarstvu, 1 bik plemenjak in 1 krava simentalske pasme ter 8 1—1½ letnih bikov švicke pasme. Kobili smo kupili ob premovanji na Gorenjskem, goved pa v Švici. Glavni odbor je sklenil, da se mora na dvorci gospodariti uzorno in se morajo preprečiti primanjkljaji.

Družbeni samostojni ribarski odsek, ki se je ustanovil l. 1891. in je prevzel vsa opravila, tičoča se povzdige ribarstva, je l. 1892. začel delati na Studenci ribje vališče in vzgojevališče, kakeršno je primerno sedanjim razmeram. Pri tem so ga blagohotno podpirali z denarnimi sredstvi: visoko c. kr. kmetijsko ministerstvo, visoki dež. zbor kranjski in slavno ravnateljstvo kranjske hranilnice. Sedaj je to podjetje dovršeno.

Družbeno uradno glasilo, ilustrovani kmetijski polmesečni list „Kmetovalec“ s prilogo „Vrtnar“, katero dobivajo družabniki zastonj, izhajalo je l. 1893. uže X. leto. To leto se je „Kmetovalec“ razpošiljal v 3500 iztisih. Začetkom l. 1894. se je priloga „Vrtnar“ opustila, „Kmetovalec“ pa se je povečal ter prinaša tudi sadjarstvo in vrtnarstvo zadevajoče sestavke.

Za družabnike nemške narodnosti je glavni odbor naročil tudi za leto 1892. na račun družbe nemški kmetijski list „Oeconom“. Vsled sklepa predlanskega občnega zbora dobivajo ti udje od leta 1893. naprej tudi „Nanzanila c. kr. kmetijske družbe in njenih samostojnih od-

sekov za konjerejo in ribarstvo“, katera izdaja družba v nemškem jeziku.

Poleg zvršitve sklepov lanskega občnega zbora in vodstva družbenih zavodov in podjetij je glavni odbor, oziroma predsedništvo, tajništvo in družbena pisarna, oskrboval vsa tekoča opravila družbena ter tudi, kadar je le bilo mogoče in umestno, pospeševal domače kmetijstvo.

Družbena pisarna je rešila 1892. leta 1315 prav uradnih aktov, katerih izvirniki, oziroma prepisi, so spravljani v družbeni registraturi, in nad 10000 opravičnih spisov o strokovnih vprašanjih, o poizvedbah, o prodaji semenja, strojev, knjig itd.

Izmed posameznih ukrepov glavnega odbora za pospeševanje kranjskega kmetijskega v obče ter posamičnih kulturnih vrst posebe omenja glavni odbor naslednjih, katerih je zvršil nekoliko s svojim denarjem, nekoliko pa s podporami visokega c. kr. kmetijskega ministerstva in visokega deželne zbcra kranjskega.

Glede pospeševanja kmetijskega rastlinsva je tudi glavni odbor leta 1893. priskrbel svojim udom različnega semenja, deloma zato, da so seme premenili, deloma pa, da so prišli do boljših vrst. Priskrbel je brezpredelnega deteljnega semena, pravega rigajskega lanenega semena, raznih žit, ajde in več vagonov semenskega krompirja, kar je provzročilo 23.000 gld. prometa.

Posebno je pa glavni odbor posredoval pri nakupu umetnih gnojil. Ko so se kmetovalci poučili o veliki vrednosti umetnih gnojil, začel je glavni odbor l. 1893. naročati takih gnojil ter je za začetek dosegel jako lep uspeh, kajti oddal je 15 vagonov gnojil.

Ker se zaradi trtne uši, se s pospeševanjem vinarstva bavita država in dežela sami ter sami porabljata sredstva, kar jih imata na razpolaganje, družba v tem oziru ni storila mnogo. Posredovala je le zaradi podpor med državo in deželo na eni ter med družbenimi podružnicami in zasebniki na drugi strani. Zelo pohvalno je treba omeniti, da so nekatere podružnice z malimi sredstvi storile prav mnogo za ohranjenje vinastva. — Vselej, kadar se je deželni odbor obrnil od družbe v tem ali onem oziru zastran zatiranja trtne uši, pomagala mu je z vsemi svojimi močmi. — Poleg trtne uši dela vinogradnikom tudi strupena rosa veliko škodo, in glavni odbor je tudi to leto po svoji moči podpiral kmetovalce v boji proti ti bolezni. V ta namen je naročil 50.000 kg modre galice ter jo je družabnikom oddajal po znižani ceni.

Sadjarstvo je družba podpirala, kolikor je mogla. Oddala je več tisoč samih dobrih vrst, nekaterim podružnicam pa je izprosila deželnih podpor, da si utanove, svoje drevesnice. Takih drevesnic imamo sedaj devet v deželi. Dalje je družba podpirala napravo sadnih sušilnic in zadružnih moštaren.

Govedorejo je družba pospeševala s tem, da je oddajala čistokrvne bike plemenjake ter prirejala premo-govanje. Z državno podporo je družba leta 1893. nakupila 6 čistokrvnih bikov plemenjakov beljanske in muri-

codolske pasme ter jih je oddala živinorejcem za polovico kupne cene. Za leto 1894. je družba v Švici kupila 8 bikov švicke pasme ter jih je postavila v družbeni uzorni dvorec na Viči. — Živinska premo-govanja so bila l. 1893. v Kostanjevici, v Dobropolji in v Starem Trgu pri Loži.

V pospeševanje ovčarstva je družba l. 1893. kupila ovnov bergamaške pasme ter jih je oddala posestnikom, ki se pečajo z ovčarstvom, za četrtno kupne cene. Pre-skrbela je na ta način 7 ovnov, na račun posestnikov pa 26 ovac.

Tudi svinjerejo je družba pospeševala s tem, da je oddajala mrjasce plemenjake in sicer velike bele angleške pasme; l. 1893. jih je po deželi razdelila 38 za polovico kupne cene. To leto je glavni odbor nadaljeval l. 1892. z deželno podporo pričeto cepljenje proti prasičji rdečici. Če prav se je to izvršilo le v majhni meri, sponeslo se je popolnoma in upati je, da se bo kmalu povsod razširilo, temveč, ker upamo, da dobimo za to državno podporo.

Tudi glede razširjanja kmetijskih strojev je glavni odbor uspešno deloval vsled deželne podpore. V ta namen je dal več podružnicam podpore za nakup dobrih kmetijskih strojev v skupno porabo. Nakupilo se je več škro-pilnic zoper peronosporo, trijerjev, travniških bran, sesalk za gnojnico itd.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Kako se vina umetno starajo. Prvo leto se vino trikrat pretoči v decembru, novembru, septembru in zopet v decembru. Pred drugim in četrtem pretakanjem se sčisti. Nato se vino natoči v majhne sodčke in dene nekaj veder v tak prostor, kjer je 45° C gorkote. Čez jeden mesec se vino potem dene v hladno klet, v kateri je samo 4, do 5° C. gorkote. Pri tej nizki temperaturi se vino hitro sčisti. Pa se drugače starajo vina. Denejo ga v steklenice, katere postavijo v vodo razgreto na 78° C. Čez nekaj časa vzemo iz vode, denó za jeden mesec na kak gorek kraj, potem pa v klet s 4 do 6° C. gorkote. Za fino vino pa ni nobeno umetno staranje, ker pri tem zgubi fin okus, po katerem se baš odlikujejo.

Podgane in miši preženeš, ako na kako desko pri-biješ kos stare slanine, sira, kruha namazanega z maslom, razrezano jabelko, hruško ali kos buče in jo potreseš s stol-čenim ogljenokislim baritom (barium carbonicum). Sladko-snede podgane in miši gotovo pridejo jest in seveda vsaka po-gine. Ker je pa ogljenokisli barit škodljiv tudi za pse in mačke, je dobro, če se desko pokrije s kako škatljo, v kateri so se naredile ravno tako velike luknje, da miši in podgane lahko hodijo notri in ven, druge živali pa ne.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

V.

(Dalje.)

Poslednjih deset let so železne šine popolnoma prišle iz uporabe, jeklene so jih zamenile povsod. Navadno se rabi jeklana šina, ki tehta 52 funtov za jard

skega svinčenega okisca, kateri pridenemo malo natronovega hidrata. Navadno zadošča, če se rog moči pol ure v tej raztopljeni, vendar je to odvisno od tega, kakšen da je rog in kako da je debel. Na to rožene stvari izperemo in jih denemo v nasišeno 30 do 40° C. vročo raztopljino volnenega črnila. V tej raztopljeni naj rog leži 12 ur. Pri tem pa vendar ne škoduje, če se ta čas raztopljina nekoliko shladi.

Če kosti barvajo s kotranovimi barvami, ne zadošča, da jih izperemo, temveč moramo jih kako lužiti. Priporoča se, če kosti denemo štiri ure v tekočino iz 400 delov vode, 50 delov solitrove kisline in 5 delov vinske kisline. Potem se koščene stvari spero in denó za jedno četrt ure v vodo, kateri smo pridejali nekaj malega kositarne soli in nekaj kapljic solne kisline. Pri slonovi kosti zadošča kratko luženje v vodi, v kateri je 1 odstotek solne kisline.

Obrtnijske raznoterosti.

Obrtne zadruga. Upravno sodišče razsodilo je v nekem posebnem slučaju, da morajo obrtne zadruga naznanjati političnemu oblastvu tudi odborove seje, ako se te zahteva.

Izumitelj šivalnega stroja. Posrečilo se je najti iz arhivov, kje in kdaj je bil rojen izumitelj šivalnega stroja krojač Jožef Madersberger. Rojen je bil dne 6. marca 1768. leta v Kufsteinu na Tirolskem in se je 1790. leta preselil na Dunaj. Tirolsko obrtno društvo je dalo vzdati ženjalnemu rojaku spominsko pločo.

Sprememba morske vode v pitno vodo. Zagrebški inženir Ofister je izumil neki aparat, s katerim se morska voda v malo minutah v dobro pitno vodo spremeni. Poskusi, ki so se vršili v primorskem mestu Postere, so se dobro obnesli. Ta iznajdba je velike važnosti za mornarje.

Kmetijstvo.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Dalje.)

Kolikor je glavni odbor vzmogel, podpiral je tudi kmetijski pouk; vzdrževal je deloma podkovsko šolo, izdajal kmetijske poučne spise, izprosil državno podporo za nemška kmetijska predavanja po kočevskem okrajnem glavarstvu ter odposlal dva kranjska sirarja v sirarski tečaj v Šmihel na Tirolsko, da sta se bolje strokovno izobrazila.

Samostojno področje je imel konjerejski odsek kmetijske družbe in je pospeševal vse konjerejske reči v naši deželi. Odsek je posredoval pri razvrstitvi plemenih žrebcev po posameznih žrebčarskih postajah, pri oddaji žrebcev v zasebno oskrbo posestnikom v okoliših težkega plemena (na Gorenjskem) ter pri prebiranju za pleme nesposobnih državnih žrebcev. Ob licencevanji žrebcev sta zastopala dva člana, takisto pri državnem premovanju konj. K temu premovanju so pripeljali v šestih konkurznih postajah (v Lescah, v Kranji, v Kamniku, na Vrhniki,

v Ribnici, v Trebnjem in v Št. Jarneji) 108 kobil s sesnimi žrebeti, 53 brejih kobil in 81 žrebic, torej vsega vkupe 242 živalij, izmed katerih jih je 120 dobilo darila v znesku 1270 gld. in 49 srebrnih svetinj. Odsek pa je leta 1893. priredil tudi v Bohinjski Bistrici premovanje konj, in sicer z deželno podporo. Pripeljali so 37 kobil z žrebeti, od katerih je bilo obdarjenih 10; dobile so 150 goldinarjev.

Leta 1893. je plemenilo na Kranjskem v 18 žrebčarskih postajah 45 državnih žrebcev, izmed katerih sta bila 2 angleške polnokrvne, 14 angleške polkrvne, 1 norfolške, 11 orijentalne polkrvne, 12 lipiške in 5 mrzlokrvne pasme. V zasebni oskrbi je bilo 29 državnih žrebcev, ki so plemenili v 25 okrajih v okoliših težkega plemena. Po pasmi so bili ti žrebci pincgavci, valonci in kartovci. Razven teh žrebcev so plemenili 1893. l. še 3 licencevani zasebni žrebci. Vsi ti žrebci so plemenili l. 1893. 4303 kobile.

Odsek je leta 1889. začete dirke nadaljeval tudi to leto ter je z državno in deželno podporo priredil peto dirko v Št. Jarneji. Udeležilo se je 40 posestnikov s 50 konji.

Vsled odsekovega prizadevanja so se l. 1893. priredili trije semnji za nakupovanje konj za c. in kr. vojno, in sicer v Kostanjevici, v Bučki in v Št. Jarneji.

Odsek je tudi sklenil povzdigniti rejo težkih konj v kranjskem in kamniškem okraji ter v ljubljanski okolici. V to svrhu sta mu deželni odbor in kranjska hranilnica naklonila podpore, iz katerih je leta 1893. kupil več dobrih žrebic ter jih je prodal konjerejem omenjenih okrajev na javni dražbi. Izklicna cena je bila polovica nakupne cene.

Meseca maja 1893. leta se je odsek po odposlanci udeležil konjerejske enquete na Dunaj, da je zastopal deželne koristi.

Novo podvzetje odsekovo v prosep konjereje je ustanovitev tekališča za žrebeta v Št. Jarneji, katero se bo vsled podpor vlade, dežele in kranjske hranilnice odprlo uže leta 1894.

V letu 1893. je odsek imel 2844 gld. 16 kr. dohodkov in 2353 gld. 10 kr. stroškov; torej je preostalo v blagajnici 491 gld. in 6 kr.

Glavno delo samostojnega ribarskega odseka leta 1893. je bila dovršitev ribjega vališča in vzgojevališča na deželnem posestvu na Studenci. Vališče se je spopolnilo; napravil se je namreč vodovod, ki bo vališču v vsakem slučaju dovajal potrebno množino vode. Napravila se je tudi precejalnica (cedilo), obsežna 8 m³, katera čisti vodo za vališče. Sploh se je vse tako predelalo, da se sedaj lahko hkrati vali 150.000 iker.

V zavodu se je vzgojilo 30.000 postrvij, 6000 rdečih potočnic in 140.000 šarenk, skupaj torej nad 170.000 ribic, katerih pa je bilo moči oddati komaj petino, če prav jim je bila cena polovico manjša kakor po drugih deželah. Odsek bo skušal te ribe obdržati do zime 1893. leta, če prav je prostor določen le za tretjino tega šte

vila. Nekaj enoletnih šarenk se je l. 1893. oddalo tudi na Koroško.

Zbor je vzel poročilo na znanje ter izrekel zahvalo poljedelskemu ministerstvu, deželni vladi, deželnemu za stopu in kranjski hranilnici za podporo družbi.

Odbornik g. Josip Lenarčič o proračunu za minolo in proračunu za prihodnje leto. Lansko leto so znašali skupni dohodki 78.302 gld. 54 kr., in koncem leta je ostalo v blagajnici 1289 gld. 54 kr. Premoženja je družba imela 38.694 gld. 51 kr. Zbor je brez ugovora računski sklep in bilanco ter proračun za prihodnje leto, ki kaže dohodkov 13.750 gld. Vse stroške bode mogoče pokriti s proračunjenimi dohodki in še ostane kacij 500 gl.

Na to se je v glavni odbor izvolil zopet z večino glasov knezoškofijski tajnik g. J. Šiška. (Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Običajne skušnje na tukajšnji podkovski šoli za kovače brez šole in učence podkovske šole vršile so se dne 27. in 28. junija t. l. pred izpraševalno komisijo, kateri načeloval je vodja šole dr. vitez Bleiweis Trsteniški, izpraševalci pa bili so c. kr. okrajni živinozdravnik Folakovsky in učitelj Šlegel. Dne 27. junija prišlo je k skušnji 14 kovačev, od teh delalo je skušnjo prvokrat 10 kovačev, 4 so jo ponavljali. Od teh kovačev pa je bilo le 8 toliko izvežbanih, da jim je komisija zamogla izročiti spričevala, 5 kovačev je propalo pri izpitu ter mora po preteku enega leta ponavljati skušnjo. Eden kovač je med skušnjo odstopil, ter hoče priti v šolo. Po narodnosti bili so vsi Slovenci in sicer 10 Kranjcev, 3 Štajarci, 1 Korošec. — Dne 28. junija delali so izpit učenci šole in sicer iz podkovstva in mesogledstva. Vsi so bili dobro izvežbani, 4 dobili so red „prav dobro“, 6 red „dobro“. Vsi učenci imeli so podpore, enemu naklonil je podporo v znesku 100 gld., vis. dež. odbor goriški, a moral je ostati celo leto v šoli. Vsi učenci so Slovenci, 9 Kranjcev, 1 Goričan. Sledéči učenci delali so izpit z prav dobrim vspehom: 1. Avsec Fran iz Pudoba, okraj Logatec. 2. Banič Mihael iz Sela, okraj Krško. 3. Stegnar Fran iz Podbrezja, okraj Kranj. 4. Zoré Anton iz Kamnika. Z dobrim vspehom pa: 1. Klobučar Vincencij iz Uršne sele, okraj Rudolfovo. 2. Zajc Fran iz Velikomražovo, okraj Krško. 3. Seručar Fran iz Zagojzda, okraj Litija. 4. Žorž Josip iz Podrage, okraj Postojna. 5. Ladiha Alojzij iz Trebnega, okraj Rudolfovo. 6. Vogrič Janez iz Otačja, okraj Tomin na Goriškem.

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

O madjarski lojalnosti, bolje: nelojalnosti bi se dalo, žal! pač še mnogo govoriti, pa — pustimo stvar, ker stanja mi itak ne bomo zboljšali, ali pa predrugačili. A nekaj vendar le nečemo zamolčati, kar nam kaže prav očitno, da se Madjari svoje preteklosti prav čisto nič, prav za las ne sramujejo. L. 1891. smo v „Slov.“ ravno pod naslovom: „Madjarska lojalnost“ brali med drugim: „Kakor mnogi drugi narodi, tako so priredili tudi Madjari letos“ (1891., in kdo ve, če morebiti ne ravno hr-

vatski razstavi v Zagrebu nakjub) „nekakšno arheloško razstavo. Ali v tej razstavi niso bili izloženi predmeti iz prazgodovinske dobe, nego specijalno predmeti iz leta 1848., ki spominjajo vsi na ogersko revolucijo, ter je to prava revolucionarska razstava. Za kakšnega čudaka, kakor so Angleži, je to seveda že nekaj, ali za ostalo občinstvo je gotovo brez vsake vrednosti. Koga zanimajo podobe Košuta, katerega Ogri tako proslavljajo brez pravega pomena. Je li on kaj stalnega storil za Ogersko? Je li vreden renegat, kakor je bil Košut, da se proslavlja? Košut, rojen Slovak, ni zatajil samo svoje narodnosti, nego je celo grozno preganjal Slovane, zveste ogerske državljane ter hotel Hrvatsko zbrisati z zemljevida in potopiti jo v madjarskem morji. On se ni pregrešil samo kot upornik proti svojemu kralju, nego tudi kot nasilnik proti svojim sodržavljanom. Nikjer na svetu ne bi takega moža proslavljali, nego samo na Ogerskem je to mogoče, kajti to gre v prilog tudi današnji ogerskej proti narodnej politiki.“

„Med različno razstavnisko šaro, ki spominja na revolucijo, so tudi pisma puntarskega generala Görgeja. Znamenito je ono, v katerem pozivlje avstrijskega zapovednika trdnjave budimske, Hencija, da se uda s svojimi Hrvati; kajti če jih vjame žive, dal jih bo vse postreliti, kakor tudi njegovo (general-Hencijevo) vjeto rodovino. Kaj značilno za vodje madjarske revolucije je to pismo; ali tudi ono zapovednika Hencija, v katerem imenuje Görgeja izdajico in nezvestega vojaka. Čudno, da so Madjari izložili to pismo, ki jih vendar tako sramoti. Ali najskrajnejša drzovitost je to, da so se upali na beli dan z ono listino, s katero so proglasili 14. aprila leta 1849. vladarski rod Habsburški kot nepostaven za Ogersko, ki se ob enem razglašajo za popolnoma samostalno izborno državo. Na tej listini so podpisi nekaterih še sedaj živih ogerskih magnatov. Tudi so v tej izložbi proglasili, s katerimi iščejo Ogri svojega novega vladarja. A za nameček je še tudi izložen proglas z dne 16. junija l. 1866., po katerem je bilo generalu Vetter-ju dovoljeno od kralja pruskega, da zbira honvedsko vojsko proti cesarju avstrijskemu. Če vse to pomislimo, potem moramo pritrditi, da je ta izložba razžaljiva bila ne le za vladarsko hišo, ampak tudi za vse nemadjarske narode na Ogerskem.“

Po ravno opisani razstavi soditi bi poslednjič Madjari še kmalu jeli trditi, da so bili oni l. 1848. in 1849. v pravici, ostale avstrijske dežele s presvitlem vladarjem vred pa v krivici. To so nekako pokazali oni že s tem, ker so že leto poprej (1890.) v Aradu postavili in razkrili spominek trinajstoric tako zvanih „narodnih mučenikov“, ki so bili dne 6. oktobra 1849. l. ondi štirje ustreljeni, deveteri pa obešeni. Bili so pa to takorekoč kolodvoji madjarske puntarske vojske, vsi poprej nadčastniki v c. kr. vojni. (Za ime enega se še dobro spominjam, ki se je vojskoval popred na Laškem proti ondotnim puntarjem; med vojsko premeščen je bil na Ogersko, tam pa je sam vstopil v puntarsko vojsko in postal eden izmed poveljnikov. In ta je bil rodom celo Hrvat,

snovi dobro vkupe vzameti. Ob enem se pa v drugi posodi raztopi 83 g kristalizovane citronske kisline v 200 g gorke vode. Te tekočine se toliko prilije na oljnati sladkor v možnar, da nastane redka kašnata masa in to četrte ure dobro teri in mešaj. Potem pridene zopet nekoliko raztopljenine in zopet mešaj, tako pridevaj vedno več raztopljenine kisline, dokler nisi vsega zmešal. Na to se ta tekočina toliko časa preceja skozi cedilce ali sito, da je popolnoma čista. Ko je tekočina popolnoma s cedilca odtekla, se cedilce oplakne s 90 odstotnim špiritom in to tekočini primeša, dokler ne tehtaja 500 g. Na to se pa ta tekočina zmeša z 8000 sladornega sirupa. Od te tekočine se vzame kacij 60 g za pol litra limonade.

Jako prijetno dišeč in držeč se citronim sirup dobimo, ako sveže citrone lupine polijemo z jednako množino špirta in pustimo jeden dan ležati, in potem špirit z destilovanjem odpravimo od lušin. Ta špirit potem spravimo, da ga imamo na razpolago, kadar ga potrebujemo. Od tega špirta vzame se 30 delov, da se pridene ohlajenemu sirupu (iz 500 delov sladkorja in 250 delov vode), hkrati se pa pridene tej tekočini 15 delov citronske kisline in 30 delov vode pomarančnega cvetja.

Esenco za citronino limonado ravno tako napraviš, kakor esenco za apfelsinsko limonado, samo, da se vzame namesto apfelsinskega olja 12 1/2 citroninega olja in narejeni esenci pridene nekaj čiste sladorne raztopljenine. Za napravo pijače je potrebno te esence ravno toliko kakor apfelsinske limonadne esence.

Metna esenca se napravi, ako se 20 g najfinejšega metnega olja raztopi v 67 g devetdesetodstotnega špirta in se dvajset kapljic te tekočine primeša 750 g raztopljenine citronske kisline. Za pol litra limonade je potrebno kacij 70 g te esence.

Izveček za malično limonado se napravi, ako sveže malinje stolčemo in pustimo pet dnij stati, potem se sok iztisne in kam postavi, dokler se po končanem vrenji ne sčisti. V 10 kg soka se raztopi 10 kg finega sladkorja. Ko se izveček jedenkrat prekuha, je napravljen.

Izveček za breskvino limonado se napravi, ako se vzame 40 kapljic breskvinega etra, in zmeša s 40 g sladornega sirupa in 25 citrone kisline. Tega izvlečka je potrebno 70 g za pol litra pijače.

Izveček za jako okrepčevalnino dobimo, ako zmešamo 20 g apfelsinske esence, 17 g vanilske tinkture, 33 g rumene esence, 17 g vode, 17 g vode grenkih mandeljnov, 133 g citrone raztopljenine, in 7500 g pravega sladornega sirupa. Kacij 80 g tega izvlečka je potrebno za pol litra limonade.

Obrtnijske raznoterosti.

Električna razsvetljava po kmetskih hišah. Občina Pergine na Južnem Tirolskem je vpeljala električno napravo z razmeroma malimi stroški. Več sto konjskih sil se je že oddalo v porabo obrtnikom. Občina pa tudi v kmečke hiše napeljava električno svetlobo. Za vsako luč, ki sveti z močjo petih sveč, bode plačevati 2 gld. 75 kr. na leto. Ker bode

električna luč ceneje od petroleja, je več kmetov se že oglasilo za nje vpeljavo

Za lekarničarje. Ministerstvo notranjih stvari je izdalo dva ukaza, po katerih se jako omejuje prodaja specialitet. Po enem tem ukazu sme lekarničar le to prodajati, kar zapiše zdravnik. Za to pa ne zadošča, če lekarničar dobi zdravnikov podpis za napravo kake specialitete, ker to ni redni zdravnikov podpis, v drugem ukazu je prepovedano vsako sporazumljenje mej lekarničarjem in zdravnikom.

Kmetijstvo.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Dalje.)

Občni zbor je potrdil ustanovitev podružnice v Črnem vrhu, Kovoru, Laškem potoku, Št. Petru na Krasu, Št. Jurji pri Kranji in v Srednji vasi pri Bohinji. Izrekel je posebno pohvalo v prosep kmetijstva gospodom: Jos. Koutnemu, nadzorniku in hišnemu posestniku, Mateju Lavrenčiču, županu na Vrhpolju, Anton Gvardjaniču na Slapu, Josipu Volku v Erzelji, Janezu Mohorčiču v Zgonah in Antonu Poharju v Poljčah.

Jako obširna je bila razprava o predlogah podružnic.

Hrenoviška podružnica prosi, da bi se biki-plemenjaki iz deželnega zaklada oddajali za tretjino cene. Hrenoviški podružnici naj bi se pa gledé na slabo gmotno stanje prebivalcev dalo dva bika brezplačno.

Logaška podružnica predlaga, da se glavni odbor pri oddajanju bikov vselej ozira na mnenje dotične podružnice.

Metliška podružnica predlaga, da bi se plemenski biki kolikor mogoče ceno oddajali.

Mokronoška podružnica predlaga, da bi se biki-plemenjaki pred vsem kupovali v domači deželi pri posestnikih, ki imajo čistokrvno pleme.

Obširno je ta predlog utemeljeval baron Berg, predsednik te podružnice: Dosedaj so se najbolj kupovali biki pingavske in belanske pasme, kateri so se oddajali zlasti na Gorenjsko. Za Dolenjsko so se nakupovali zgolj biki muricodolske pasme. Tako dela kmetijska družba v deželi že 25 let. Po mnogoterih skušnjah se je prepričal, da so biki, ako se pleme čistokrvno ohrani, doma izrejeni ravno tako sposobni, kakor biki pripeljani iz tujine. Ko bi se biki kupovali v deželi, bi živinorejci imeli večji veselje za vzgojo bikov, kakor dosedaj. Najboljše teličke dobi sedaj mesar. Žalostno znamenje je pa, ako v kateri deželi mesar določuje ceno mlade govedi. Še na nekaj bi rad opozoril slavni glavni odbor. Priložnost ima vsako leto priti v muricodolsko dolino. Kot živinorejec se zanima za živino. Opazuje pa, da je muricodolsko pleme čim dalje slabejši. V sami muricodolski dolini to pripoznavajo in v novejšem času so začeli kupovati biki murbodenske in pingavske pasme. Za Dolenjsko je spoznal po mnogoletnih skušnjah najsposobnejši murbodensko in labodsko pleme. Murbodensko pleme

kupujejo za visoke cene. On je že jako dobro prodal na Štajarsko več kot 15 bikov murbodenske pasme.

Gosp. Rohrmann, pristav kmetijske šole na Grmu, pravi, da je sedaj predlog gosp. barona Berga opravičen. Dosedaj pa skoraj ni bilo mogoče, nakupovati doma bikov, ker je bilo še malo čistokrvne živine. Ako bode kmetijska družba kupovala bike pri domačih kmetovalcih, bodo ljudje dobili veselje za vzgojo bikov ter ne bodo najboljših telet mesarjem prodajali.

Gosp. društveni tajnik Gustav Pirc obsoja muricodolsko pleme. Priporočal je pri glavnem odboru že večkrat, da bi mesto muricodolske pasme nakupovali murbodensko, pa so drugi odborniki bili le za muricodolsko pasmo. Ta pasma je le za one kraje, kjer imajo planinsko sladko krmo. Tudi z Belanskega nimamo več pričakovati posebno lepih bikov. Belanci so vse najboljše bike že poprodali. Saj tudi ni čuda. Za koliko tisoč goldinarjev je že naša družba nakupila bikov v Belanski dolini? Hrvatska vlada je najedenkrat kupila za 20.000 gld. belanskih bikov in bosenska vlada celo za 40.000 gld. Ker se ponujajo jako visoke cene, se ni čuditi, da je najboljše blago vse razprodano. Sicer je pa kmetijska družba tudi že v domači deželi od nekaterih posestnikov kupovala. Ne zadostuje pa, če je kak bik slučajno lepe vnanjosti. Treba se je ozirati na bika očeta in kravo, ako imata ta dva vse potrebne dobre lastnosti, bode še le bik zares dober. — Na to se je nasvet barona Berga sprejel.

O nasvetu, da bi se oddajali biki za tretjino ali četrtino cene, izjavi g. tajnik Gustav Pirc, da ni upati, da bi se to vpeljalo, ker ministerstvo je še le na večkratno prošnjo glavnega odbora dovolilo, da smejo oddajati biki za polovico cene in ne po dražbi, kakor poprej. Oddajanja za nižjo ceno pa ne bode nikakor dovolilo.

Podružnica hrenoviška, vipavska, logaška, šentjernejska in črnomaljska so prosile, da bi bilo premovanje goveje živine na sedeži teh podružnic. Gospod tajnik poroča, da je po predlogu hrenoviške podružnice že lani bilo odločeno, da bode premovanje na Razdrtem. Ker se lani to premovanje radi pičlih denarnih sredstev ni moglo vršiti, bode letos premovanje najprej na Razdrtem, potem pa še na dveh drugih zgoraj omenjenih podružničnih sedežih. Občni zbor je bil s tem poročilom zadovoljen.

Podružnica v Mošnjah stavi nasvet: Glavni odbor kmetijske družbe naj deluje na to, da bi ostale gorenjske planine tako nemotene za kmete, kakor so bile od nekaj. Gospod tajnik predlaga v imenu glavnega odbora to le resolucijo: Občni zbor kmetijske družbe prizna opravičenost zahteve mošenjske podružnice, kmetje naj si pa prizadevajo, da bodo svoje pravice v okviru postave, zlasti gozdne postave, izvrševali.

Podružnica na Vačah prosi, da bi kmetijska družba izposlovala polajšanje pri licencovanju bikov.

Podružnica novomeška predlaga, da bi se pri li-

cencovanju bikov ogledali tudi nedorasli biki, ki bodo pa tekom leta dorasli.

Ta predlog utemeljuje g. Rohrmann: Novi zakon o povzdigi reje goveje živine na Kranjskem z dne 11. avgusta 1890. nalaga kmetovalcem precej sitnostij. Živino-rejec mora dati bika potrditi, spisavati mora spuščevalni zapisnik, župan z žandarji vred ga vedno nadzoruje. Živinorejci tožijo, da nimajo družega kakor sitnosti. Zlasti pa občutljivo zadene kmetovalca § 10., ki pravi: Kadar se snide komisija na prošnjo posameznih posestnikov izven določenega časa, plačati morajo sami dotične troške. In ti troški niso majhni. Kmetijska šola na Grmu, ki je pred nosom okrajnemu glavarstvu, je plačala za izvanredno licenciranje bika 6 gld. Posestnik Rupčvrha, ki je jedno uro od Novega Mesta oddaljen, je moral plačati 18 gld.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Mlečne in kavine pege namažejo se z zmesjo rumenjaka in glicerina ter izperemo v gorke vodi in se na nasprotni strani zlikajo ne baš s prevročim likalnikom. Za volneno in polvolneno blago rabi se zmes jednega dela glicerina, 7 delov vode in $\frac{1}{2}$ dela salmijaka. Pege se s tem namažejo in se čez dve uri potem še jedenkrat, in tako dvanajst ur zaporedoma, kadar se pege posuše. Potem se denejo mej čiste čunje in likalnikom zgladijo. Za svileno blago vzame se pa 5 delov glicerina, 5 delov vode in $\frac{1}{4}$ del salmijaka in potem tako ravna, kakor z volnenimi. Vendar se je treba poprej prepričati, če bi barva ne trpela. Lesk se zopet napravi, če blago s čopičem zmoči gumijevo vodo ali pa s pivom.

Snažnost ledenih omar. Na snažnost ledenih omar se marsikje jako malo gleda. Večkrat se ondi puste ostanki jedi ali pijač. Zaradi tega začne kmalu v taki omari smrdeti. Ostanki začno gniti. V omari namreč ni tako mrzlo, da bi stvari ne gnile. Led le gnitje nekoliko zadržuje. Če se v nesnažne ledene omare devajo jedi in pijače, se spridijo, dobe zoprn duh in postanejo tudi škodljive. Vsak teden naj se tako omaro dobro očedi, in razkuži, za to je pa najbolje, če jo namažemo z apnenim mlekom, ali z razstopljivo nadmangansko-kislega kalija.

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Govorimo sedaj še enkrat nekoliko o Reki sami. Kakor v Zagrebu, so tudi v Reki nove ulice in stavbe posebne krasote, in človek se kar čudi, ogledovaje jih. Tudi tukaj se pri zidanju ni štedil denar, ali lastni, ali tuji, tega pa mi ne bomo presojevali. O Zagrebu vsaj sem čul, da se je delalo pri zidanju ondi mnogo na „puf“. Ogledovaje reške lepe nove stavbe prišlo mi je na misel, kako se je nekaj na Gorenjskem neki šaljivec izrazil o priliki, ko je bil pogorel neki trg, in so se vse nove stavbe po vladnem ukazu morale zidati in zoper ogenj varno pokriti, ne oziraje se na to, kje bodo dobili

mehkega usnja stvari, katere mislimo posrebriti. Ko se je stvar posrebrila, jo izperemo z vodo, kateri so pri-
dejali nekoliko pralne sode.

Iz 3.8 g srebrnega nitrata, 7.5 g cijanskega kalija, 7.5 g plovne krede, in 55 g destilovane vode napravi se tekočina za posrebreje. Stvari denejo se naj pet minut v to tekočino in potem dobro zdrgnejo. Ravnati je pa treba z omenjeno tekočino jako previdno, ker je zelo strupena.

Obrtnijske raznoterosti.

Električna luč na železničnih vlakih. V Franciji in Angliji so se delale poskušnje, da bi vpeljali električno luč na železničnih vlakih. Nikjer se pa to ni posrečilo. Pokazalo se je, da bi bila trikrat dražja, kot je olje, in bi poleg tega ne bila tako zanesljiva. Zbiralne baterije se niso obnesle, ker ploče pri tresenji silno trpe. Dinamične stroje je pa treba preskrbno nadzorovati. Minolo bode vsekako še nekaj časa, predno izpodrine elektrika olje pri razsvetljavi v vagonih.

Najboljša tolšča za ohranjenje orožja je vaselinska orožna tolšča, ki nima v sebi nobene kisline.

Voda ni zdrava v vodnjaku, se večkrat toži. To prihaja največ od tod, ker po zemlji prihaja gnojnica v vodnjak. Da se to ne zgodi, naj se gnojne jame in stranišča obzidajo vsaj s po 1 opeko debelim zidom. Rabi naj se hidravlična malta in naposled se zidovi omečejo dobro s cementno malto. Če se bode pri zidanji stranišč in gnojnih jam na to gledalo, pa bomo imeli zdravo vodo v vodnjakih.

Kmetijstvo.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Dalje.)

Kmetijska podružnica novomeška predlaga torej, da bi komisija za licenciranje bikov ogledovala tudi manj kot 18 mesecev stare bike in jih, ako bi jih spoznala sposobne, provizorično licencirala. Posestniki tacič bikov naj bi pa dobili licenco, kadar bi dosegli 1½ leta starosti. Živinorejcem naj bi se dajalo veselje s tem, da bi se jim delile premije za dobre in lepe bike o priliki komisijских ogledov. S tem bi se vsaj nekoliko odškodovali za sitnosti, katere jim nalaga nova postava. Da bi se stroški za komisije znižali, naj bi se tudi število članov komisiji znižalo. Zadostovala bi dva živinozdravnika in jeden živinorejec.

Podružnica novomeška predlaga dalje, naj bi glavni odbor kmetijske družbe delal na to, da se postava o povzdigi živinoreje strožje izvršuje. Dosedaj se vrše redno le komisije. Občine in kmetje pa le nočejo bikov kupiti. Da bi občine zamogle lažje dobiti bikov, naj bi dobivale nagrade.

G. Babnik pravi, da je glede bikov po novem zakonu slabše, nego je bilo poprej. V Dobrunjah so imeli poprej 3 bike, lani je bil samo jeden in še tistega je

gospodar sedaj prodal. Pritožuje se nadalje čez žrebčarijo v Udmatu. Konjerejci priženejo kobile k plemenju toda žrebca prav mnogokrat ni nobenega doma, ker se ž njimi okrog vozijo.

G. Nemanič priporoča s toplimi besedami predlog novomeške podružnice in se pritožuje čez novi zakon, kateri je v veliko škodo malim posestnikom v občinah, koder nimajo licenciranih bikov. Večji kmetje imajo svoje bike, h katerim spuščajo svoje krave. Manjši posestniki pa ne morejo gnati svojih krav nikamor, ker po postavi ne sme nobeden nelicenciran bik tujih krav plemeniti.

G. tajnik Pirc pripoznava potrebo spremembe zakona o povzdigi govedoreje. Stroški licenciranja so preveliki za posameznika. Kmetijska družba je plačala za licenciranje plemenskega bika na Viči 13½ gld. Tudi to ne ugaja živinorejcem, ker licencirajo, kadar se jim zljubi. Na Gorenjskem ženejo dostikrat vže vso živino na planine, potem še le pride komisija. Glavni odbor kmetijske družbe zato predlaga, da bi se vprašale vse kmetijske podružnice, katerih sprememb zakona o povzdigi govedoreje si žele, ter naj se te želje predložijo deželnemu odboru. Sprejeto.

Podružnice planinska, novomeška in čateška predlagajo, naj glavni odbor dela na to, da se oddaja živinske soli olajša.

G. Peter Pogačnik pravi, ako se oziramo na pota, na sitnosti, na pisarije, ki so potrebne, predno se dobi živinska sol, potem lahko rečemo, da je živinska sol dražja, kakor navadna kuhinjska. To poznamo lahko vže iz tega, da so mnogi sol vže plačali, pa radi sitnostij pustili sol in denar. G. Rohrmann povdarja zlasti to, da je ubožnemu kmetu nemogoče, da bi sol naprej plačeval in se ž njo za celo leto zalagal. Računi pri oddajanju živinske soli so tako zamotani, da mnogi občinski predstojniki niso zmožni jih izdelovati. Sprejeto.

Novomeška podružnica predlaga: C. kr. kmetijska družba, zlasti njen konjerejski odsek naj skrbi, da se bodo konji za vojno zopet kupovali pri asentnih komisijah.

G. tajnik Pirc pojasni, da se pri asentnih komisijah konji niso nikoli kupovali, pač pa pri dirkanju v Št. Jarneji, kar se bode tudi letos zgodilo. Žalibože, da je dobila vojna le malo sposobnih konj.

Podružnica v Št. Jarneji, prosi naj bi se strogo postopalo proti takim, ki spuščajo nelicencirane žrebce k plemenju. Predlog se sprejme in izroči konjerejskemu odseku.

Kostanjeviška podružnica predlaga, naj bi se vinorejcem, ki zasajajo ameriške trte dajale večje podpore.

G. Bajuk se pritožuje, da ni mogoče dobiti iz državnih trtnic zadostno ključev in reznikov. Metliška podružnica je morala radi tega narediti lastno trtnico, ker pa podružnica nima denarnih sredstev in na Belokranjskem tudi delavcev ni dobiti, naj bi deželni odbor porabil prisilnih delavcev za rigolovanje trtnice. Možje in krepki mladenči so šli večinoma v Ameriko, ostale so samo

ženske, otroci in starčki. Taki pač ne morejo opravljati težavnega dela pri rigolovanju.

G. Zagorjan predsednik čateške podružnice želi, da bi deželni odbor poslal podružnici izurjenega učenca, ki bi učil vinorejce cepljenja trt.

G. Bajuk želi, da bi potni učitelj za vinarstvo prišel večkrat tudi na Belokranjsko.

Podružnica novomeška predlaga: Kmetijska družba naj prosi večjo podporo za nakup galice in naj dela z vso močjo na to, da se galica monopolizira.

G. Rohrmann utemeljoč ta predlog pove, da se prodaja v obilni meri tudi ponarejena galica. Ako bi se pa prava galica pocenila, bi ponarejena galica ne mogla konkurirati.

Novomeška podružnica želi na dalje, da bi kostanjeviška državna trtnica bolj hitro reševala razne prošnje.

Št. jernejska podružnica pravi, da bi se delile premije za dobro požlahtenje. Vsi predlogi se sprejmejo.

Podružnica begunjska na Gorenjskem predlaga, naj bi kmetijska družba delala na to, da bi se osnovala deželna zavarovalnica.

G. tajnik v imenu podružnice zagovarja ta predlog. Predno se pa zamore osnovati deželna zavarovalnica, mora državni zbor narediti postavo, da so take zavarovalnice sploh mogoče.

G. Bajuk želi, da bi take deželne zavarovalnice tudi živino zavarovale.

Col-podkrajaska podružnica predlaga: Kmet. družba naj stori potrebno, da se ne bode tako strogo postopalo pri razdeljevanju gozdov, kakor do sedaj.

G. Bajec, zastopnik podružnice, podpira predlog in pojasni, da so stroški komisij dostikrat toliki, da niti dotični pašnik ali gozd toliko vreden ni. Po nasvetu glavnega odbora se sklone prošnji izročiti deželnemu gozdnemu nadzorništvu v uvaževanje.

Ista podružnica želi spremembe domovinske pravice.

Podružnica novomeška želi, da bi se voznina za umetna gnojila znižala. Kakor je pojasnil g. tajnik Pirc, se je voznina ravnokar znižala za 50%.

Podružnica vipavska želi, da bi se poduk v pletarstvu vršil po občinah.

G. tajnik pove, da bode to mogoče, ko se bode odprl pletarski tečaj na obrtni šoli v Ljubljani. Posamezne občine naj pošiljajo sposobne učence v ta tečaj in ti bodo potem vsak v domačem kraju podučevali pletarstvo. (Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Izreja jagnjet. Po nekaterih listih se je zadnji čas razpravljalo vprašanje, je li bolje jagnjeta goniti na pašo, ali pa jih rediti v hlevu. Vsi pravi živinorejci so za to, da se jagnjeta izreajo na paši. Jagnje je lepše in manj stane.

Kosa se mnogo raje nabrusi, ako jo predno jo rabimo, denemo v tekočino, v kateri je $\frac{1}{2}$ odstotka žveplene kisline. Potem pa moramo koso dobro obrisati, predno jo rabimo.

Čohanje govedi. V juniju, juliju, avgustu in septembru goveji zolži neke nadležne muhe nadlegujejo živino. Te muhe ležejo jajčica v dlako goveje živine, iz katerih izlezejo ličinke ki se zabodo v kožo. Govedom se narede mozolji. Živali mnogo trpe in koža ni za nobeno rabo. Te jajčice pa odpravimo, če te mesece pridno živino čohamo (stregljamo.)

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

V.

(Dalje.)

Tako imajo velike tovarne za kočije v Cincinatiju in tovarne za hišno opravo v Michiganu posebno tovarne vagone posebne velikosti, da v njih morejo prevažati velike kočije, omnibuse in posebno hišno opravo; mesnice v Armorov, Svifle v Čikagi in Kansas-Citiju imajo svoje posebne vagone-refridžestore, za prevažanje svežega mesa v vse konce Zjedinjenih držav. Kamnolomi Maina in Vermonta razpošiljajo granit in marmor na posebno težkih nepokritih vozovih; zavodi konjsko- in električno železničnih vagonov rabijo posebno nizke in dolge odkrite vagone, nalašč tako narejene za pripravo nakladanje, prekladanje in razkladanje teh vagonov. Razen teh vagonov trgovcev in velikih obrtnikov so po vseh Zjedinjenih državah posebni gledališčni vlaki. Gledališčne skupine vsake vrste, operne, dramatične, in baletne in posebni cirkusi se neprestano vozijo od mesta do mesta in to navadno na lastnih vlakih. Nekaj cirkusov je, ki imajo lastne vlake po 50, 70 in tudi 120 vagonov. Barmusov cirkus ima 800 službujočih, da 200 konj, veliko zverin in kočij in zavzemlje do 120 vagonov na svojih večnih potovanjih od mesta do mesta.

Amerikanski tovorni vlaki presenečajo Evropca po svoji raznobravnosti in pisanosti. Vlak s 30 ali 40 vagoni ima redkokdaj dva jednaka vagona. Vsaka proga ima svojo lastno velikost vagonov, svojo barvo in obliko. Vagoni se nikdar ne razkladajo, temveč gredo do mesta, kamor so namenjeni, večkrat gredo po desetih raznih železnicah in se zatorej jako pomešajo. Prevažanje blaga na lastnih vagonih vrše se po posebno ceni, navadno zasebnik plača za vagon $\frac{3}{4}$ centa za miljo, ravno tako tudi jedna proga plačuje drugi za vagone. Nahajajo se železnice, ki nimajo nobenih voz, temveč samo lokomotive; rabijo le vozove drugih prog in plačujejo po miljah za njih porabo.

Sedaj se povrnem k finančni strani železničnih zadev v Ameriki, in najprej naj povem, kako sem dobil denarja za grajanje svoje proge, ker se pogosto gradi pri ravno tacihi pogojih. Kakor sem že višje omenil, imela je naša družba gotovih 30.000 dolarjev, okoli sedem milj narejene proge in nepremakljivega premoženja za okoli 80.000 dolar. Poleg tega je bilo pričakovati, da dobi 700-tisoč akrov zemlje od države, okoli 20.000 akrov od za-

Raztopljalina kaliumnitrata in pa vse izpiralne soli se ne vržejo proč, temveč se postavijo na solnce, da se precej posuše, potem se pa ta lug še tako dolgo kuha, da se začne delati po vrhu skorja. Na to se ta tekočina postavi, in se pri ohlajenju iz nje kristalizuje kalijev soliter. Žveplo, ki se dobi pri pripravi kromovega rumenila se raztopi in potem tudi porabi. Tako da skoro vse pride v korist.

Obrtnijske raznoterosti.

Enketa. Naše poročilo o obrtni enketi na Dunaji smo dali ponatisniti in se dobiva v Blaznikovi tiskarni po 15 kr. zvezek, kjer je lahko kupi vsak, kogar stvar zanima.

Staranje kositarnih stvari. Da so kositarne stvari videti starinske, naj se obdelujejo z antimonskih kroridom. Potem dobe sivočrno barvo. Tudi se da rabiti v to paladijski klorita, s čimer se dobi lepa modročrna barva.

Brillantini imenujejo Francozi neke sredstvo, s katerim se vrhno usnje naredi gibčno in svitlo. To obstoji iz 10 delov vode, 2 delov sladkorja, 3 delov alkohola in 10 delov glicerina.

Maža za vozove se napravi, ako se 25 kg očiščenega loja raztopi v železnem kotlu. Pri gorkoti 75 do 89° C. se pridene ribje masti, to se dobro zmeša in potem pridene žveplenega cveta vedno mešajoč. Vsebina v kotlu se še kacih 8—10 minut greje do 100°, potem se pa odstavi od ognja in se vse še dobro premeša, da je tolšča povsod jednako gosta.

Kmetijstvo.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Konec.)

Podružnica novomeška predlaga: Pristopnina za nove ude kmetijske družbe naj se zniža; diplome naj dobivajo samo tisti, ki jih posebej plačajo.

G. tajnik Pirc poudarja pri vsem, da bi to bila preuredba pravil in da je glavni odbor temu predlogu načeloma nasproten.

Vkljub temu gospod Rohrmann prav toplo podpira predlog novomeške podružnice. Pristopnina je ovira, da mnogo kmetov družbi ne pristopi. Dva gold. letnine bi marsikateri še plačal, toda zraven še dva gold. pristopnine plačati, to mu je preveč, zlasti ker je naš kmet skoraj splošno v jako slabem materijelnem stanju. Ako bi se pristop k kmetijski družbi olajšal, bi zamogla družba svoje plodnosno delovanje razširiti, ker bi mnogo stotin novih udov pristopilo. Isto priporoča zastopnik košanske podružnice.

G. društveni tajnik je ugovarjal predlogu novomeške podružnice. Družba nima sedaj več dveh uradnikov, kakor pred 10 leti. Vsak mesec mora dajati plačo 12 uradnikom in služabnikom. Zatorej mora glavni odbor gledati, kje bode dobil denarne pripomočke. Pri udih je jedini dohodek pristopnina. Od letnine družba ničesar nima. List „Kmetovalec“ je pač vreden in tudi stane 1 gld., za

drugi goldinar dobi pa slehern ud 4 drevesca, ki so zopet več nego 1 gld. vredna. Ako se pa podružnica odreče za svoje ude drevescem, ostane drugi gld. podružnici. Družba tudi ne mara vedno se menjajočih udov, ona hoče stano vitne zanesljive ude imeti. Ako hočete, da bi se delovanje kmetijske družbe razširilo na nižje slojeve narodove, snujte kmetijske bralnice, kmetijske kazine, pri katerih lahko znaša letnina samo 30 kr. in te bralnice naj pa postanejo ud kmetijske družbe. Glavni odbor je že naredil poskus z opuščanjem pristopnine pri logaški podružnici, toda ta poskus se ni obnesel.

Večina je predlog novomeške podružnice zavrgla.

Podružnica novomeška želi, da bi se v „Kmetovalcu“ objavljalo, kako rešuje glavni odbor pri občnem zboru sprejete predloge in nasvete. Na predlog g. Rohrmanna je bil ta nasvet sprejet.

Gosp. Peče predlaga, da bi se lov dajal v najem tudi občinam.

Po dovršenem dnevnem redu je spregovoril vipavski nadučitelj g. Skala. Omenil je, da je letos minolo deset let, odkar je g. Gustav Pirc društveni tajnik. Velikanski napredek v tem desetletji kaže, da je tajnik storil svojo dolžnost. Govornik je predlagal, da občni zbor tajnika v priznanje njegovih zaslug odlikuje z naslovom ravnatelj. Ko sta še gospoda Debeljak in Šetina ta predlog podpisala se je brez ugovora vsprejel. Nekateri tajnikovi nasprotniki so pred glasovanjem odšli, ker se naravnost ugovarjati niso upali. Društvenemu predsedniku g. cesarskemu svetniku Iv. Murniku je pa zbor izrekel iskreno svoje sožalje povodom smrti njegove soproge, odlične rodoljubkinje slovenske.

Z navdušenimi živio- in slavaklici na cesarja in z željo, da se zborovalci vneti za napredek kmetijstva drugo leto zopet zdravi snidejo, je predsednik ob dveh popoldne zaključil občni zbor.

Kmetijske raznoterosti.

Vinska letina v Italiji. Od kar se k nam uvaža laško vino, se seveda tudi bolj zanimamo, kakšna da je vinska letina v Italiji. Vsaj je od tega nekoliko odvisna cena naših domačih vin. V Pijemontu kaže vinska letina jako slabo, v Liguriji bode k večjemu polovico toliko vina kakor navadna leta, v Lombardiji bodo dosti vina pridelali v pokrajinah Brescia in Pavia, malo pa okrog Bergama in Milana. Na Beneškem bode letos srednja vinska letina. Na Toskanskem in v Emiliji vino ne kaže dobro, pač pa ga bodo dosti pridelali v Umbriji. V južni Italiji bode vinska letina tudi bolj slaba, le na Siciliji bode letos posebno dosti vina.

Kmetijski akademiji v Italiji. Italija ima dve kmetijski akademiji, v Milanu in Portici pri Neaplu. Prva ima letos le 18, poslednja 30 učencev. Od kar obstojita je prva imela največ 42, poslednja pa 71 učencev. V zadnjih sedmih letih sta na obeh izpit napravila le 102 učenca. Na leto stana akademiji 242.000 lir, torej v sedmih letih 1.694.000 lir. Vsak teh izpitan kmetovalec stane torej državo 16.608 lir, kar je pač precej veliko.

Trta s 755 grozdi. Janez Ranz v Göstingu ima trto, katera ima letos 755 grozdov, kar je gotovo jako redka prikazen.